

Sladkevich, V. P. *Motivatsionnyy menedzhment* [Motivational management]. Kyiv: MAUP, 2001.

Samygin, S. I., and Stoliarenko, L. D. *Menedzhment personala* [Personnel Management]. Moscow: Zevs, 1997.

Serobabov, S. A. "Vliianie gendernogo faktora na formirovaniye sistemy motivatsii personala" [Influence of gender on the formation of a system of personnel motivation]. *Upravlenie personalom v program-makh podgotovki menedzherov*. Voronezh: VGU, 2008. 93-96.

Szczupaczynski, J. *Anatomia zarzadzania organizacji*. Warszawa: Miedzynarodowa Szkoła Menedeeriw Spilka, 2002.

Travin, V. V., and Diatlov, V. A. *Osnovy kadrovogo menedzhmenta* [Fundamentals of Personnel Management]. Moscow: Delo, 1997.

Utkin, E. A. *Motivatsionnyy menedzhment* [Motivational management]. Moscow: EK MOS, 1999.

Upravlenie personalom organizatsii [Management staff of the organization]. Moscow: INFRA-M, 1997.

Vynohradskiy, M. D., Beliaieva, S. V., and Vynohradska, A. M. *Upravlinnia personalom* [Human Resource Management]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2006.

Yeskov, O. L. "Rozvytok mekhanizmu motyvatsii pratsi v systemi vyrobnychoho menedzhmentu velykoho pidpriemstva" [Development work motivation mechanism in the system of production management of large enterprises]. *Avtoref. dys. ... doktora ekon. nauk, 08.09.01*, 2006.

УДК 338.12

НАПРЯМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРОВАНІХ БІЗНЕС-СТРУКТУР ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

ПРОХОРОВА В. В., ДРУЖИНИНА Ю. О.

УДК 338.12

Прохорова В. В., Дружинина Ю. О. Напрями оцінки ефективності функціонування інтегрованих бізнес-структур підприємств машинобудування

У статті систематизовано теоретико-методологічні підходи до напрямів оцінки ефективності функціонування інтегрованої бізнес-структури підприємств машинобудування. Розглянуто сутність ефективності як основного критерію оцінки діяльності інтегрованих формувань. У результаті дослідження розкрито теоретичні основи оцінки ефективності інтегрованої бізнес-структури. Обґрунтовано чинники, які потрібно враховувати при оцінці ефективності. Узагальнено властивості, які притаманні інтегрованим бізнес-структурі і безпосередньо впливають на результативність діяльності всієї бізнес-групи. Виділено основні напрями оцінки ефективності, які дозволяють враховувати вплив внутрішнього та зовнішнього середовища на діяльність бізнес-структури. Описано загальні критерії оцінки ефективності функціонування інтегрованого формування, обумовлені особливостями типів взаємодії в горизонтальних, вертикальних і диверсифікованих інтегрованих бізнес-структурах підприємств машинобудування. Проведені систематизація та узагальнення економічних коефіцієнтів дозволили визначити основну систему показників, яка характеризує результативність діяльності інтегрованої бізнес-структури.

Ключові слова: ефективність, оцінка, інтегрована бізнес-структура, підприємство, діяльність, функціонування.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 11.

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: pfonuay@ukr.net

Дружинина Юлія Олександрівна – здобувач, кафедра економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: pfonuay@ukr.net

УДК 338.12

Прохорова В. В., Дружинина Ю. О. Направления оценки эффективности функционирования интегрированных бизнес-структур предприятий машиностроения
В статье систематизированы теоретико-методологические подходы к направлениям оценки эффективности функционирования интегрированной бизнес-структуры предприятий машиностроения. Рассмотрена сущность эффективности как основного критерия оценки деятельности интегрированных формирований. В результате исследования раскрыты теоретические основы оценки эффективности интегрированной бизнес-структуры. Обоснованы факторы, влияющие на оценку эффективности. Обобщены свойства, которые присущи интегрированной бизнес-структуре и непосредственно влияют на результативность деятельности всей бизнес-группы. Выделены основные направления оценки эффективности, позволяющие учитывать влияние внешней и внутренней среды на деятельность бизнес-структуры. Описаны общие критерии оценки эффективности функционирования интегрированного формирования, обусловленные особенностями типов взаимодействия в горизонтальных, вертикальных и диверсифицированных интегрированных бизнес-структурах предприятий машиностроения. Проведенные систематизация и обобщение экономических коэффициентов позволили определить основную систему показателей, характеризующую результативность деятельности интегрированной бизнес-структуры.

Ключевые слова: эффективность, оценка, интегрированная бизнес-структура, предприятие, деятельность, функционирование.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Библ.:** 11.

Прохорова Виктория Владимировна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики и организации деятельности субъектов хозяйствования, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

E-mail: pfonuay@ukr.net

Дружинина Юлия Александровна – соискатель, кафедра экономики и организации деятельности субъектов хозяйствования, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

E-mail: pfonuay@ukr.net

UDC 338.12

Prokhorova V. V., Druzhynina Y. O. Direction of Assessment of Efficiency of Functioning of Integrated Business Structures of Engineering Enterprises

The article systemises theoretical and methodological approaches to directions of assessment of efficiency of functioning of the integrated business structure of engineering enterprises. It considers the essence of efficiency as a main criterion of assessment of activity of integrated formations. In the result of the study the article reveals theoretical grounds of assessment of efficiency of the integrated business structure. It also justifies factors that influence assessment of efficiency. It generalises properties that are inherent in an integrated business structure and that influence effectiveness of activity of the whole business group. It marks out main directions of assessment of efficiency that allow taking into consideration impact of external and internal environment on the business structure activity. It describes general criteria of assessment of efficiency of functioning of integrated formation, caused by specific features of types of impact in horizontal, vertical and diversified integrated business structures of engineering enterprises. The article conducted systemisation and generalisation of economic ratios, which allowed identification of the main scorecard that characterises effectiveness of activity of an integrated business structure.

Key words: efficiency, assessment, integrated business structure, enterprise, activity, functioning.

Pic.: 2. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 11.

Prokhorova Victoria V. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Business Entities, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (vul. Universytetska, 16, Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: pfonuay@ukr.net

Druzhynina Yuliya O. – Applicant, Department of Economics and Business Entities, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (vul. Universytetska, 16, Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: pfonuay@ukr.net

Створення та функціонування інтегрованих структур бізнесу підприємств машинобудування є об'єктивним процесом розвитку ринкової економіки України. Інтеграція в машинобудівній галузі є наслідком перетворень, які відбуваються в економіці, що робить особливо важливим дослідження з питань теорії і практики підвищення ефективності функціонування інтегрованих бізнес-структур.

Функціонування інтегрованих бізнес-структур в українській економіці характеризується пошуком найбільш ефективних форм фінансово-економічної взаємодії між підприємствами-учасниками та методів управління ними. Ефективна діяльність інтегрованого формування дуже сильно залежить від ефективності фінансово-економічного механізму спільної діяльності підприємств-учасників.

Для успішного економічного розвитку інтегрована бізнес-структура повинна ефективно використовувати власний інтегральний потенціал з урахуванням факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, до яких належать: політична стабільність, економічна політика держави; наявність ресурсів, загальне положення економіки; зміни в соціальній структурі суспільства, попиті, пропозиції; конкуренція в галузі, рівень витрат виробництва; фінансові результати і т. ін.

Дослідженням ефективності оцінки функціонування інтегрованих бізнес-структур підприємств машинобудування займаюся дуже багато українських і зарубіжних вчених, таких як А. Н. Асаул [1], О. П. Иванова [2], Д. Ф. Рутко [6], А. П. Кохно [4], Ю. Якутин [11] та ін.

Ефективність інтеграції розглядається багатьма авторами більш як ефективність окремих підприємств і не стосується специфіки ефективності функціонування всього інтегрованого формування. Досить багато уваги приділено методичним питанням з оцінки ефективності в роботах з аналізу фінансово-господарської діяльності, але в них не враховано специфіку функціонування інтегрованих бізнес-структур.

Таким чином, формування і функціонування інтегрованих бізнес-структур в українській економіці породжує безліч наукових дискусій, що свідчить про необхідність перманентних досліджень та наукового обґрунтування підходів і методів оцінки ефективності функціонування інтегрованих бізнес-структур.

Метою статті є визначення напрямів аналізу ефективності як основного критерію оцінки діяльності інтегрованих формувань; систематизація ключових показників оцінки ефективності, що дозволяють врахувати вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на функціонування інтегрованих бізнес-структур підприємств машинобудування.

Відмінною ознакою оцінки якого-небудь явища, дії, ідеї, що визначає його сутність, є критерій. При оцінці діяльності інтегрованих бізнес-структур як такий критерій використовується ефективність.

Ефективність – якісна категорія, пов'язана з інтенсивністю розвитку інтегрованої бізнес-структури. Вона відображає глибинні процеси вдосконалення, що відбуваються в усіх її елементах, і виключає механічні підходи. Найбільш відомі показники ефективності: результативність, інтенсивність функціонування системи, ступінь досягнення мети, рівень організованості системи і т. ін. Це свідчить про багатогранність категорії ефективності та складності її подання в показниках і вимірюваннях [1].

Ефективність виражається в тому, щоб за допомогою наявних певних засобів забезпечити оптимальний результат для досягнення поставлених цілей. При оцінці результату господарювання потрібно враховувати не тільки констатацію досягнення поставленої цілі, але і оптимальність шляхів її досягнення. Тобто коли максимальний результат був отриманий при мінімальних витратах.

При вивченні ефективності діяльності інтегрованих бізнес-структур неминує виникати питання про те, наскільки зміна їх кінцевих показників обумовлена безпосередньо чинником інтеграції, глибиною взаємодії учасників. Тому при аналізі ефективності діяльності будь-якої інтегрованої бізнес-структури дуже важливо виявити вплив саме чинника «взаємопроникнення», налагодження реальної групової роботи як суті та умови отримання синергетичного ефекту [4].

Певна різнобічність підходів в економічній літературі [2, 6, 11] до оцінки ефективності діяльності інтегрованих бізнес-структур підприємств машинобудування доводить доцільність розгляду інтегрованого формування як складної системи, що володіє такими системними властивостями, як: цілісність (проявляється в таких властивостях інтегрованих структур, як емерджентність і синергізм); багаторівневність (підтверджується складністю структури, числом рівнів ієрархії, різноманіттям елементів і зв'язків); адаптивність і гнучкість (можливість пристосовуватися і змінюватися до умов внутрішнього і зовнішнього середовища) [6].

Цілісність і багаторівневність говорять про те, що ефективність функціонування інтегрованої бізнес-структури необхідно розглядати як з позиції вхідного в нього окремого підприємства, так і всієї структури в цілому.

Ефективність кожного підприємства-учасника, який входить до складу інтегрованої бізнес-структури, оцінюється за сферами його діяльності, такими як: маркетинг; організаційна структура; виробництво (у т. ч. економічний, технологічний і трудовий потенціал); рівень витрат виробництва (враховується стан виробництва; основних фондів, завантаження потужностей, характер технологічних процесів, кваліфікація персоналу і т. ін.), фінансові результати і т. ін.

Загальна оцінка ефективності функціонування інтегрованої бізнес-структури повинна включати: економічні показники, показники, що характеризують її виробничу структуру, і характеристику інвестиційної та інноваційної діяльності.

Адаптивність і гнучкість дають можливість інтегрованої бізнес-структурі пристосовуватися до умов внутрішнього та зовнішнього середовища. Фактори зовнішнього і внутрішнього середовища оцінюються за допомогою кількісних і якісних показників. Слід зазначити важливість даних показників при оцінці результативності функціонування інтегрованої бізнес-структури, оскільки ефективна діяльність останньої вирішальною мірою залежить від впливу системи факторів зовнішнього і внутрішнього середовища і визначається підготовленістю суб'єктів господарювання до їх сприйняття [6].

Виходячи з властивостей інтегрованого формування методи розрахунку показників ефективності слід визначати за такими напрямками (рис. 1).

Пристаюючи до оцінки ефективності діяльності інтеграційної бізнес-структури підприємств машинобудування, у першу чергу необхідно враховувати вид взаємозв'язку структурних підрозділів між собою – горизонтальна інтеграція, вертикальна інтеграція, диверсифікація.

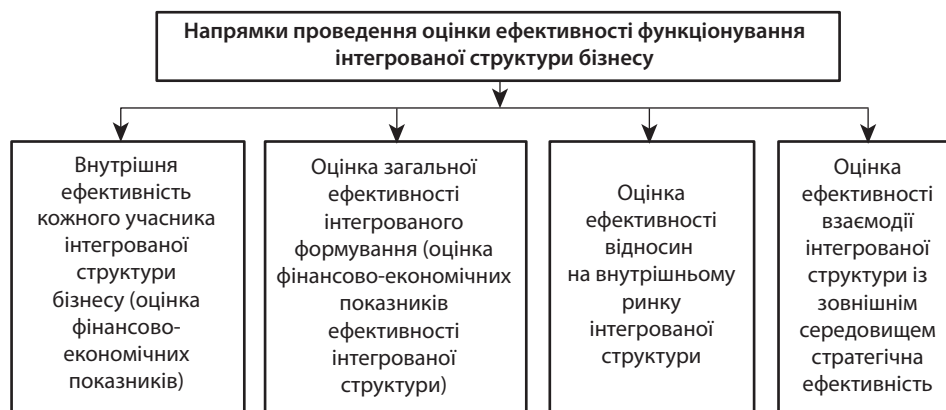


Рис. 1. Напрямки оцінки ефективності функціонування інтегрованих бізнес-структур

При розрахунку оцінки горизонтально інтегрованої бізнес-структури або потенційної горизонтальної інтеграції як спільної діяльності підприємств, що випускають однорідну продукцію та застосовують однакові технології, доцільно порівняння ефективності діяльності структурного підрозділу з ефективністю інтегрованого формування в цілому з урахуванням синергетичного ефекту, що виник в результаті інтеграції [3].

У разі оцінки вертикально інтегрованих бізнес-структур, оскільки об'єднані підприємства виконують різні функції в процесі створення кінцевої продукції, суттєвим виявляється порівняння ефективності діяльності структурних підрозділів із середньогалузевими значеннями. У разі перевищення ключових показників ефективності в середньому по галузі показників структурного підрозділу можна зробити висновок про неефективність його роботи і відсутність конкурентних переваг [3].

Оцінка ефективності диверсифікованої бізнес-структури робиться подібно до оцінки вертикально інтегрованої бізнес-структури. Як індикатори ефективності використовуються приріст ключових показників над середньогалузевими значеннями та врахування ефекту синергії. Але оскільки диверсифікація передбачає об'єднання технологічно не пов'язаних різномірних підприємств, методика оцінки має свої специфічні особливості – відмінні від оцінки вертикально та горизонтально інтегрованих структур критерії, показники, а також специфічність ефекту синергії, який проявляється в зниженні фінансових ризиків завдяки диверсифікації [3].

Аналіз літератури, присвяченої аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств [5, 7, 10], дозволив виділити такі види ефективності діяльності інтегрованої бізнес-структури підприємств машинобудування та показники, що характеризують кожен з її видів (рис. 2).

Фінансова ефективність – характеризує ступінь використання наявних фінансових ресурсів, наслідком якої є доходність, платоспроможність і фінансова гнучкість інтегрованого формування (табл. 1) [5, 7, 9, 10]. *Економічна ефективність* – вказує на ефективність використання інтегрованою бізнес-структурою наявних виробничих ресурсів, рівень розподілу витрат по структурних елементах даного інтегрованого формування і результати реалізації механізмів щодо зниження собівартості виробленої ними продукції. Для визначення економічної ефективності застосовується система показників, яка наведена в табл. 2 [5, 7, 9, 10]. *Ринкова ефективність* – дозволяє визначати частку проданих інтегрованою бізнес-структурою товарів у загальному обсязі продажів аналогічної продукції. Значення цього показника багато в чому залежить від здатності формування гнучко і оперативно реагувати на зміну ринкових умов господарювання (табл. 3) [5, 7, 9, 10].

При оцінці ефективності інтегрованої бізнес-структури обов'язково необхідно враховувати чинники, які безпосередньо впливають на результативність діяльності інтегрованого формування. Оцінюючи ефективність інтегрованого формування, слід проводити аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ функціонування, потрібно зіставлення характеристик досліджуваної функціонуєчої інтегрованої бізнес-структури з показниками інших аналогічних суб'єктів господарювання в аспекті технологічного рівня виробництва, достатності виробничих потужностей і збалансованості їх окремих елементів.

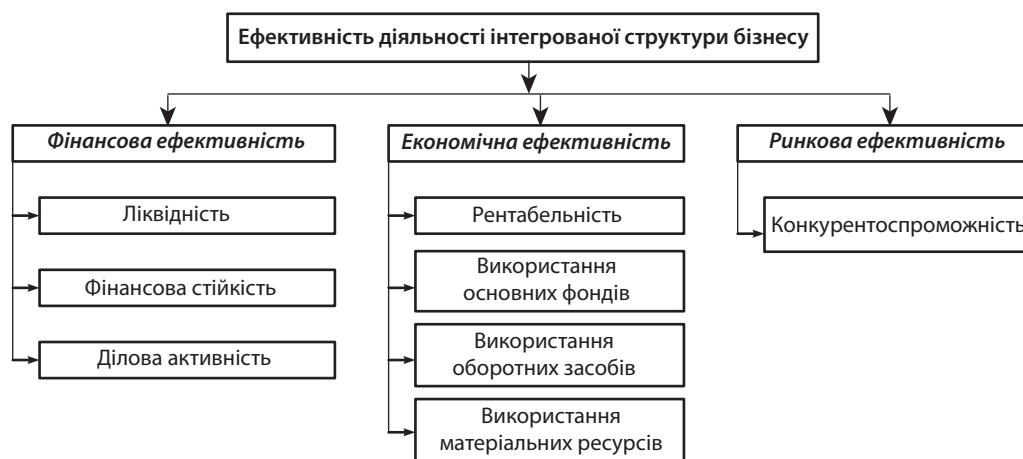


Рис. 2. Види ефективності діяльності інтегрованих бізнес-структур підприємств машинобудування

Показники фінансової ефективності функціонування ІБС

| Показники | Коефіцієнти | Характеристика коефіцієнтів |
|---|---|--|
| 1. Ліквідність , легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних чи інших цінностей у грошові кошти для покриття поточних фінансових зобов'язань. Коефіцієнти ліквідності характеризують платоспроможність не тільки на даний момент, але й у випадку надзвичайних обставин | Коефіцієнт поточної ліквідності | Відображає здатність погашати поточні (короткострокові) зобов'язання за рахунок оборотних активів. |
| | Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності | Показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути негайно погашена за рахунок засобів на різних рахунках, у короткострокових цінних паперах, а також надходжень по розрахунках з дебіторами |
| | Коефіцієнт абсолютної ліквідності | Фінансовий коефіцієнт, рівний відношенню грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень до короткострокових зобов'язань (поточних пасивів) |
| | Чистий оборотний капітал | Є необхідним для підтримки фінансової стійкості, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що інтегрована структура не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності |
| 2. Ділова активність вимірюється з допомогою системи кількісних і якісних показників. Коефіцієнти ділової активності дозволяють проаналізувати, наскільки ефективно використовуються кошти. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки фінансових коефіцієнтів оборотності | Оборотність сукупного капіталу | Даний показник відображає швидкість обороту всього капіталу |
| | Оборотність поточних активів | Характеризує швидкість обороту всіх мобільних коштів |
| | Оборотність власного капіталу | Показує швидкість обороту власного капіталу або активність коштів, якими ризикують акціонери |
| | Оборотність матеріальних запасів | Відображає число оборотів запасів за аналізований період |
| | Оборотність дебіторської заборгованості | Показує швидкість обороту дебіторської заборгованості |
| | Період обороту дебіторської заборгованості | Характеризує середній термін погашення дебіторської заборгованості |
| | Оборотність кредиторської заборгованості | Показує розширення або зниження комерційного кредиту |
| 3. Фінансова стійкість – це результат умілого управління всією сукупністю виробничих і господарських факторів, що визначають результати діяльності. Фінансова стійкість обумовлена як стабільністю економічного середовища, у рамках якої здійснюється господарська діяльність, так і результатами функціонування, активного й ефективного реагування на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів | Період обороту кредиторської заборгованості | Відображає середній термін повернення боргів (за винятком зобов'язань перед банками та за іншими позиками) |
| | Коефіцієнт автономії | Характеризує незалежність підприємства від позикових коштів і показує частку власних засобів у загальній вартості всіх коштів підприємства |
| | Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів | Цей коефіцієнт дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості. Показує, скільки одиниць залучених коштів доводиться на кожну одиницю власних |
| | Коефіцієнт маневреності власного капіталу | Показує, яка частина власного оборотного капіталу знаходиться в обороті |
| | Коефіцієнт співвідношення мобільних і іммобілізованих активів | Показує, скільки необоротних активів приходить на кожну гривню оборотних активів |

Щоб отримати повну картину інтеграції, показники слід роздивлятися в динаміці, сукупності та взаємозв'язку. Обов'язково необхідно враховувати нерівноцінність у здійсненні витрат і одержаних результатів у різні моменти часу, вплив інфляції, податкової політики та інше.

ВИСНОВКИ

Ефективність є основною характеристикою результату діяльності інтегрованої бізнес-структури підприємств машинобудування. Але вона є не тільки індикатором її розвитку, але за її допомогою можливо виявити слабкі сторони в господарській діяльності інтегрованого формування та прийняти певні заходи щодо їх усунення.

Для виявлення ефективності функціонування інтегрованої бізнес-структури доцільно використовувати інтегральний показник, який складається з показників ефективності всіх підприємств-учасників і враховує результати діяльності всього інтегрованого формування.

Для оцінки функціонування горизонтально інтегрованих, вертикально інтегрованих і диверсифікованих формувань слід враховувати як показники оцінки, які можливо застосувати для усіх цих видів формувань, так і показники, які слід використовувати залежно від виду інтеграції або диверсифікації. Різниця у використанні показників викликана специфікою функціонування та взаємодії між учасниками видів формувань. ■

Показники економічної ефективності функціонування ІБС

| Показники | Коефіцієнти | Характеристика коефіцієнтів |
|--|--|---|
| Рентабельність – відносний показник економічної ефективності. Комплексно відображає не тільки ступінь ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, але і використання природних багатств | Коефіцієнт загальної рентабельності | Найпоширеніший показник оцінюючий прибутковість. Даний показник визначається як відношення прибутку до оподаткування до виручки від реалізації товарів, робіт та послуг, вироблених підприємством |
| | Коефіцієнт рентабельності продажів | Дозволяє визначити, скільки прибутку отримується з кожної гривні виручки від реалізації товарів, робіт або послуг |
| | Коефіцієнт рентабельності витрат | Характеризує ефективність витрат, тобто який прибуток отримується з кожної гривні понесених прямих витрат |
| Використання основних фондів | Фондовіддача | Відображає кількість виробленої продукції в розрахунку на 1 грн основних виробничих фондів |
| | Фондомісткість | Відображає вартість основних фондів, виробничих фондів в розрахунку на 1 грн. реалізованої продукції |
| | Фондоозброєність | Характеризує забезпеченість основними виробничими фондами |
| | Коефіцієнт інтенсивності використання обладнання | Характеризує ефективність використання устаткування |
| Використання оборотних коштів | Коефіцієнт оборотності оборотних засобів | Показує, скільки оборотів здійснили обігові кошти за аналізований період |
| | Коефіцієнт закріплення оборотних коштів | Характеризує суму обігових коштів, що припадають на 1 гривню виручки від реалізації |
| | Тривалість одного обороту | Показує, за який термін повертаються оборотні кошти у вигляді виручки від реалізації продукції |
| Використання матеріальних ресурсів | Матеріаломісткість продукції | Характеризуються сумарні витрати всіх матеріальних ресурсів на виробництво одиниці продукції |
| | Матеріаловіддача продукції | Характеризує вихід продукції з 1 гривні спожитих матеріальних ресурсів |
| | Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції | Відображає рівень використання матеріальних ресурсів |
| | Коефіцієнт використання матеріалів | Показує рівень ефективності використання матеріалів, дотримання норм їх витрачання |

Таблиця 3

Показники ринкової ефективності функціонування ІБС

| Показники | Коефіцієнти | Характеристика коефіцієнтів |
|-------------------------------|--|--|
| Конкурентоспроможність | Коефіцієнт ринкової частки | Відображає частку / на ринку |
| | Коефіцієнт передпродажної підготовки | Характеризує прагнення до зростання конкурентоспроможності за рахунок поліпшення передпродажної підготовки |
| | Коефіцієнт зміни обсягу продажів | Відображає зростання чи зниження конкурентоспроможності за рахунок зміни обсягу продажів |
| | Коефіцієнт рівня цін | Відображає зростання чи зниження конкурентоспроможності за рахунок зміни цін на продукт |
| | Коефіцієнт доведення продукту до споживача | Відображає прагнення до підвищення конкурентоспроможності за рахунок поліпшення збутової діяльності |
| | Коефіцієнт рекламної діяльності | Відображає прагнення до зростання конкурентоспроможності за рахунок поліпшення рекламної діяльності |

ЛІТЕРАТУРА

1. **Асаул А. Н.** Подходы и принципы оценки эффективности корпоративной структуры / А. Н. Асаул, А. В. Батрак // Современные проблемы экономики и организации промышленных предприятий : теоретич. и науч.-практ. науч. тр. – Вып. 2. – С-Пб. : СПбГИЭУ, 2002. – С. 132 – 156.
2. **Иванова О. П.** Эффективность интеграции: методы оценки / О. П. Иванова. – Кемерово : Кузбассвуиздат, 2002. – 214 с
3. **Качапкина Ю. В.** Разработка методики оценки эффективности интегрированных формирований в промышленности / Ю. В. Качапкина, Г. С. Мерзликина // Вестник АГТУ. Серия: Экономика. – 2011. – № 1. – С. 23 – 28.
4. **Кохно А. П.** Синергический эффект финансово-промышленных групп / А.П. Кохно. – М.: Перспектива, 2001. – 324 с.
5. **Ковалев В. В.** Анализ хозяйственной деятельности предприятия / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – М. : ООО «ТК Велби», 2002. – 424 с.
6. **Рутко Д. Ф.** Теоретические аспекты интеграции субъектов хозяйствования / Д. Ф. Рутко // Экономическое образование и современные педагогические технологии. Экономика и предпринимательство : сб. науч. работ. – Вып. 2. – Минск, 2008. – С. 149 – 155.
7. **Савицкая Г. В.** Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник. – 5-изд. пераб. и доп. / Г. В. Савицкая. – М. : Инфра-М, 2009. – 536 с.
8. **Фрунзе И. А.** Механизм оценки эффективности интеграции экономических объектов / И. А. Фрунзе // Економічна кібернетика. – 2011. – № 1 – 3 (67 – 69). – С. 49 – 60.
9. **Шеметов Е. А.** Методы оценки эффективности интеграции организаций / Е. А. Шеметов // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.science-education.ru/101-5331
10. **Шеремет А. Д.** Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 208 с.
11. **Якутин Ю.** Концептуальные подходы к оценке эффективности корпоративной интеграции / Ю. Якутин // Российский экономический журнал. – 1998. – № 5. – С. 71 – 81.

REFERENCES

- Asaul, A. N., and Batrak, A. V. "Podkhody i printsipy otsenki effektivnosti korporativnoy struktury" [Principles and approaches to assess the effectiveness of the corporate structure]. *Sovremennye problemy ekonomiki i organizatsii promyshlennykh predpriyatii*, no. 2 (2002): 132-156.
- Frunze, Y. A. "Mekhanyzm otsenky efektyvnosti yntehratsyy ekonomicheskyykh obektov" [Mechanism to evaluate the effectiveness of the integration of economic objects]. *Ekonomichna kibernetika*, no. 1 – 3 (67 – 69) (2011): 49-60.
- Ivanova, O. P. *Effektivnost integratsii: metody otsenki* [Integration efficiency: assessment methods]. Kemerovo: Kuzbassvuzizdat, 2002.
- Kokhno, A. P. *Sinergicheskyy effekt finansovo-promyshlennykh grupp* [The synergistic effect of financial-industrial groups]. Moscow: Perspektiva, 2001.
- Kovalev, V. V., and Volkova, O. N. *Analiz khoziaystvennoy deyatelnosti predpriatiia* [Analysis of the economic performance of an enterprise]. M.: TK Velbi, 2002.
- Kachapkina, Yu. V., and Merzlikina, G. S. "Razrabotka metodiki otsenki effektivnosti integrirovannykh formirovaniy v promyshlennosti" [Development of methodology for evaluating the effectiveness of integrated units in the industry]. *Vestnik AGTU. Ekonomika*, no. 1 (2011): 23-28.

Rutko, D. F. "Teoreticheskie aspekty integratsii subektov khoziaystvovaniia" [Theoretical aspects of the integration of business entities]. *Ekonomicheskoe obrazovanie i sovremennye pedagogicheskie tekhnologii. Ekonomika i predprinimatelstvo*, no. 2 (2008): 149-155.

Savitskaia, G. V. *Analiz khoziaystvennoy deyatelnosti predpriatiia* [Analysis of the economic performance of an enterprise]. Moscow: Infra-M, 2009.

Shemetov, E. A. "Metody otsenki effektivnosti integratsii organizatsiy" [Methods for evaluating the effectiveness of integration organizations]. www.science-education.ru/101-5331

Sheremet, A. D., Sayfulin, R. S., and Negashev, E. V. *Metodika finansovogo analiza* [Financial analysis technique]. Moscow: INFRA-M, 2000.

Yakutin, Yu. "Kontseptualnye podkhody k otsenke effektivnosti korporativnoy integratsii" [Conceptual approaches to evaluating the effectiveness of corporate integration]. *Rossiyskiy ekonomicheskyy zhurnal*, no. 5 (1998): 71-81.